

ECONOMISCHE
EN SOCIALE
CONSEIL RAAD
ECONOMIQUE
ET SOCIAL

Woord vooraf

Beste lezers,

In de loop van 2009 werd het team van het Secretariaat van de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met nieuwe medewerkers versterkt. Deze nieuwe impuls heeft de Raad ertoe aangezet om zijn activiteiten verder uit te breiden en om deze een grotere weerklink te geven.

Na de **Debatten van de Raad**, die nu al een absolute must zijn voor alle actoren die belangstelling tonen voor de ontwikkeling van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, stelt de Raad u nu het **Tijdschrift van de Raad** voor, waarin hij u regelmatig op de hoogte zal houden van zijn dagelijks gebeuren.

Het Tijdschrift bevat verschillende rubrieken: na een kort overzicht van de activiteiten en evenementen, die de Raad in de toekomst

zal organiseren, kunt u de adviezen terugvinden die onlangs werden aangenomen.

In functie van de actualiteit wordt er in uitgebreidere artikels dieper ingegaan op thema's die in deze adviezen worden behandeld.

Aan de hand van interviews wordt ook verder ingegaan op thema's die tijdens onze debatten aan bod zijn gekomen. Sinds 2008 stelt de Raad immers de sociale partners, maar ook een ruimer publiek, regelmatig voor om samen met een deskundige hun standpunten te komen uitwisselen over een thema dat een economische en/of sociale impact in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zou kunnen uitoefenen.

Anderzijds vindt u in de rubriek **Nieuws in één oogopslag** nuttige inlichtingen over voorbije of komende gebeurtenissen, alsook informatie waarmee u uw reflecties zal kunnen verrijken.

Dit eerste nummer van het **Tijdschrift van de Raad** is meer in het bijzonder gewijd aan de voorstelling van de Raad en aan diens veelzijdige activiteiten. 2010 zal voor onze Raad een jaar van coördinatie en samenwerking zijn.

Ter gelegenheid van het Europese Voorzitterschap, dat België in het tweede semester zal waarnemen, zal de Raad immers samen met de Economische en Sociale Raden van de andere twee Gewesten, de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC) deelnemen aan de organisatie van een colloquium over innovatie dat op 2 juli aanstaande zal plaatsvinden. Dit colloquium zal de besprekingen moeten voeden van de informele Europese Raad van Ministers van Industrie en Onderzoek, die half juli zal plaatsvinden.

Bovendien zal de Raad in september samen met de « Commission Consultative Formation-Emploi-Enseignement (CCFEE) » het volgend colloquium organiseren: « Les grandes villes et régions d'Europe, laboratoires de lutte pour l'accès et l'inclusion des jeunes dans les systèmes d'éducation, de formation et d'emploi ». U zal alle nuttige informatie hierover kunnen terugvinden op de website van de Raad: www.esr.irisnet.be.

Ik nodig u uit om ons Tijdschrift te ontdekken en om ons uw reacties kenbaar te maken.

Joëlle Delfosse
Directrice

In de kijker

De website van de Raad

De Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft zijn nieuwe website in gebruik genomen.

Naast een herwerkte interface en een grotere gebruikersvriendelijkheid is de website interactiever geworden dankzij de toevoeging van een extranetportaal, waardoor onze leden toegang tot talrijke werkdocumenten zullen hebben.

Ontdek onze nieuwe website op het volgende webadres :

www.esr.irisnet.be

Het jaarverslag 2009

Het jaarverslag van de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zal binnenkort beschikbaar zijn op onze website.

De Debatten van de Raad

De volgende « Debatten van de Raad » zijn gepland :

• **Op 25 maart 2010** zal de heer Martin Westlake, Secretaris-generaal van het European Economic and Social Committee (EESC), zijn visie komen geven over de democratie, en meer in het bijzonder over de participatieve democratie.

• **Op 22 april 2010** zal de heer Nicolas Bernard, Professor Recht aan de « Facultés universitaires Saint-Louis » (FUSL) en Directeur van het « Institut de recherches interdisciplinaires sur Bruxelles » (IRIB), een uiteenzetting komen houden over de problematiek van de huisvesting in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en in het bijzonder over de veranderingen die deze ondergaat.

• **Op 27 mei 2010** zal de heer Benoît Périlleux, Adviseur op het Kabinet van de Minister-Voorzitter van Brussels Hoofdstedelijk Gewest en verantwoordelijk voor de cel GPDO, ingaan op de kwestie van het Gewestelijk Plan voor Duurzame Ontwikkeling.

Hou alvast deze data vrij in uw agenda.

INHOUDSOPGAVE

1

Woord vooraf In de kijker

- de website
- het jaarverslag 2009
- de komende Debatten van de Raad

2

Voorstelling van de Raad De adviezen

uitgebracht tussen
1 september 2009 en 31 januari 2010

3-5

De Debatten van de Raad

- *De overheidsfinanciën in Brussel* met de heer **Philippe Cattoir**
- *Welke toekomst heeft het Belgisch federalisme?* met de heer **Robert Deschamps**
- *De Publiek-Private Samenwerkingen* met de heer **David D'Hooghe**

6

Nieuws in het kort

- Het Huis van het Overleg
- De « Conseil économique et social de la Communauté française »
- « *Indicatoren, doelstellingen en visies inzake duurzame ontwikkeling* » : een studie van het Planbureau
- Brussels Plan tot beperking van de administratieve lasten: wat met de administratieve vereenvoudiging?
- Omzetting van de « Dienstenrichtlijn » in het Brussels recht

Verantwoordelijke uitgever: Joëlle Delfosse
Bischoffsheimlaan 26 - 1000 Brussel

www.esr.irisnet.

De ESRBHG, een fraai instrument voor volwaardig economisch en sociaal overleg te Brussel

ECONOMISCHE
EN SOCIALE

CONSEIL RAAD
ECONOMIQUE
ET SOCIAL

HISTORIEK

In het kader van het regionaliseringsproces werd bij koninklijk besluit van 27 juli 1988 de Brusselse Gewestelijke Economische en Sociale Raad opgericht (BGESR).

Hierin zetelden, naast de sociale gesprekspartners, leden van de Kamer van Volksvertegenwoordigers. De Brusselse Executieve was van rechtswege lid.

De Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (ESRBHG), die werd opgericht bij ordonnantie van 8 september 1994⁽¹⁾, is de opvolger van de BGESR. Deze Raad is samengesteld uit 30 effectieve en 30 plaatsvervangende leden die op paritaire wijze de representatieve organisaties van de werkgevers, de middenstand, de social-profitsector⁽²⁾ en de representatieve werknemersorganisaties vertegenwoordigen.

De Raad omvat tevens een Kamer van de middenstand die bestaat uit 12 leden en waarbij de Brusselse Regering te allen tijde een adviesaanvraag aanhangig kan maken met betrekking tot algemene problemen betreffende de middenstand in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Zij kan eveneens op eigen initiatief adviezen en voorstellen uitbrengen ter attentie van de Regering.

ORGANIEKE BEVOEGDHEDEN

De opdrachten van de Raad, die zijn bepaald in de artikelen 5, 6 en 7 van voornoemde ordonnantie, omvatten:

- de opstelling, op eigen initiatief of op vraag van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, van studies, adviezen en aanbevelingen over materies waarvoor het Gewest bevoegd is en die enerzijds een invloed hebben op zijn economisch en sociaal

leven, en de materies die ressorteren onder de bevoegdheid van de federale Staat of waarvoor anderzijds een procedure van samenwerking, overleg of advies met het Gewest is voorzien;

- de organisatie van het overleg, met eerbied voor de bevoegdheden van de Gewestelijke Ontwikkelingscommissie (GOC), tussen de sociale gesprekspartners en de Brusselse Hoofdstedelijke Regering over alle aangelegenheden met betrekking tot de gewestelijke ontwikkeling en planning. Dit overleg vormt de voorbereiding voor de uitwerking door de Regering van een economisch en sociaal actieplan, evenals van ontwerpen van ordonnanties en besluiten met betrekking tot dit programma. Het is voor de organisatie van dit overleg dat op 16 januari 1997 het **Brussels Economisch en Sociaal Overlegcomité** (BESOC) werd opgericht. Hierin zetelen enerzijds de leden van de Regering en anderzijds vertegenwoordigers van de representatieve werkgevers- en middenstandsorganisaties, de social-profitsector en van de representatieve werknemersorganisaties. Deze vertegenwoordigers moeten lid zijn van de Raad.

BIJZONDERE BEVOEGDHEDEN

Behalve de hierboven aangehaalde bevoegdheden werden aan de Raad sommige specifieke adviesopdrachten toegewezen:

- de **Adviescommissie voor Buitenlandse Handel** werd opgericht door de ordonnantie van 13 januari 1994 betreffende de bevordering van de buitenlandse handel van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Deze commissie brengt op eigen initiatief of op vraag van de Regering adviezen uit over aangelegenheden met betrekking tot de afzetmogelijkheden en de uitvoer van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en de buitenlandse handel in het algemeen, en adviseert jaarlijks het actieplan voor het komende jaar;
- de ordonnantie van 26 juni 2003 betreffende het gemengd beheer van de arbeidsmarkt in

het Brussels Hoofdstedelijk Gewest regelt de raadpleging van de Raad door de Regering voor de toekenning van erkenningen aan privé-tewerkstellingsagentschappen;

- dezelfde ordonnantie van 26 juni 2003 heeft een **Overlegplatform inzake Tewerkstelling** opgericht waarvan de bevoegdheden worden bepaald in artikel 15;
- de ordonnantie van 18 maart 2004 betreffende de erkenning en de financiering van de plaatselijke initiatieven voor de ontwikkeling van de werkgelegenheid (PIOW) en de inschakelingsbedrijven (IB) heeft een **Overlegplatform van de sociale economie** opgericht.

Het personeel van de Raad verzorgt het secretariaat van deze Commissie en deze Platformen, evenals van de verschillende permanente thematische commissies die werden opgericht om de werkzaamheden van de Raad optimaal te laten verlopen.

SAMENWERKING

De Raad onderhoudt reeds geruime tijd contacten met zijn gewestelijke tegenhangers: de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en de « Conseil économique et social de la Région wallonne » (CESRW). Vanaf 2008 werd deze interregionale samenwerking nog versterkt met de opstelling van gemeenschappelijke standpunten en adviezen, met name over het GEN en de interregionale mobiliteit van werknemers. Naar aanleiding van het Europees voorzitterschap, dat door België zal worden uitgeoefend tijdens het tweede semester van 2010, zullen deze Raden samenwerken met de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven en het Europees Economisch en Sociaal Comité, in het kader van de organisatie van een colloquium gewijd aan innovatie. De Raad onderhoudt eveneens banden met zijn Duitstalige tegenhanger, de « Wirtschafts- und Sozialrat der Deutschsprachigen Gemeinschaft ».

EEN NIEUWE DYNAMIEK

De toename van het aantal personeelsleden en de recente verhuis naar nieuwe lokalen op de hoek van het Barrikadenplein met de Bischoffsheimlaan stellen de Raad niet enkel in de mogelijkheid om zijn opdrachten in de beste omstandigheden te vervullen maar eveneens om te werken aan de oprichting van het **Huis van het Overleg**, de plaats bij uitstek voor de dialoog tussen de economische en sociale actoren van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Aangemoedigd door het succes van het colloquium « Brussel en zijn sociaal-economisch hinterland », dat werd gehouden in juni 2008, zet de Raad de samenwerking verder tussen de wetenschappelijke wereld, de politiek en de sociale gesprekspartners met de organisatie van de inmiddels traditionele **Debatten van de Raad**.

De openstelling naar buiten uit wordt eveneens bevorderd met de inhuulding van een **nieuwe, gebruiksvriendelijke en interactieve internetsite** die een echt werkinstrument moet worden voor de leden van de Raad en een uitstralraam van de gevoerde werkzaamheden, net zoals dit **Tijdschrift van de Raad** waarvan u vandaag het eerste nummer ontdekt.

De adviezen uitgebracht tussen 1 september 2009 en 31 januari 2010

RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDENBOUW

A-2009-022-ESR van 9 oktober 2009

Advies betreffende het voorontwerp van ordonnantie houdende wijziging van de ordonnantie van 13 mei 2004 houdende ratificatie van het Brussels wetboek van ruimtelijke ordening en voorontwerp van besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de stedenbouwkundige lasten

ECONOMIE

A-2009-025-ESR van 9 december 2009

Advies betreffende het voorontwerp van besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering houdende noodmaatregelen op gebied van hulp ter bevordering van de economische groei

A-2009-028-ESR van 17 december 2009

Advies betreffende het voorontwerp van ordonnantie tot wijziging van de ordonnantie van 4 september 2008 betreffende de strijd tegen discriminatie en de gelijke behandeling op het vlak van de tewerkstelling

LEEFMILIEU

A-2009-023-ESR van 22 oktober 2009

Advies betreffende het ontwerpbesluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot vaststelling van de type-inhoud van het verkennend bodemonderzoek en het gedetailleerd onderzoek en van hun algemene uitvoeringsmodaliteiten

A-2009-024-ESR van 22 oktober 2009

Advies betreffende het ontwerpbesluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot vaststelling van het risicobeheersvoorstel, van het saneringsvoorstel en van het beperkt saneringsvoorstel

A-2009-026-ESR van 17 december 2009

Advies betreffende het ontwerpbesluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de erkenning van de bodemverontreinigingsdeskundigen en de registratie van de bodemsaneringsaannemers

A-2010-001-ESR van 21 januari 2010

Advies betreffende het voorontwerp van besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering betreffende de bescherming van het grondwater tegen verontreiniging en achteruitgang van de toestand

ONDERZOEK, ONTWIKKELING EN INNOVATIE

A-2009-021-ESR van 17 september 2009

Advies betreffende het ontwerpbesluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering houdende uitvoering van de ordonnantie van 26 maart 2009 tot bevordering van het Onderzoek, de Ontwikkeling en de Innovatie

(1) Ordonnantie van 8 september 1994 houdende oprichting van de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.
(2) Besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering tot bepaling van de representatieve organisaties van de middenstand, van de werkgevers, van de social-profitsector en van de werknemers die in aanmerking komen om vertegenwoordigd te worden in de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en tot vaststelling van het aantal leden dat hen wordt toegewezen.

DE RAAD

heeft besloten om zijn reflectie-werkzaamheden te voeden door de « Debatten van de Raad » te organiseren. Tijdens deze conferenties geven sprekers deskundige uiteenzettingen over de aangekondigde thema's. Na de conferenties volgt een vragen-/antwoordenronde. Tijdens deze debatten kunnen sociale partners, deskundigen op het terrein, de wetenschappelijke wereld en actoren van het politieke leven met elkaar van gedachten wisselen en besprekingen voeren. De debatten vinden eenmaal per maand van 12.30 tot 14 u. plaats in de lokalen van de Raad en worden door een lichte lunch voor de deelnemers voorafgegaan. De eerste twee debatten, die eind 2008 werden georganiseerd, hebben meteen

de verwachtingen ingelost en hebben de Raad ertoe aangezet om dergelijke ontmoetingen te bestendigen. Voortaan zal ook van elke gastspreker een interview worden afgenomen, dat in het Tijdschrift van de Raad zal verschijnen.

Dit nummer bevat de interviews, die werden afgenomen na de uiteenzettingen van de heer Philippe Cattoir over de overheidsfinanciën in Brussel, de heer Robert Deschamps over de toekomst van het Belgisch federalisme en de heer David D'Hooghe over de Publiek-Private Samenwerkingen.

INTERVIEW MET PHILIPPE CATTOIR

6 Oktober 2009

De overheidsfinanciën in Brussel

PHILIPPE

Cattoir is Doctor in de economische wetenschappen, Bestuurder bij de Europese Commissie (AD Begroting) en tevens Gastprofessor aan de « Facultés universitaires Saint-Louis » (FUSL). Als Ondervoorzitter van de vzw Manifesto heeft hij actief deelgenomen aan de organisatie van de Staten-Generaal van Brussel.

Hij is auteur van talrijke artikels over de Europese, Belgische en Brusselse overheidsfinanciën. Hij drukt zich hier persoonlijk uit.

Raad: Vandaag is de belangrijkste bron van financiering van de Gewesten het aandeel van de personenbelasting (PB), dat wordt toegewezen aan het Gewest waar de werknemer is gedomicilieerd. Welnu, de honderdduizenden pendelaars⁽¹⁾ die het Brussels Gewest dagelijks ontvangt, genereren geen ontvangsten voor de PB voor Brussel, maar brengen daarentegen bijkomende kosten met zich mee.

Welke correctie(s) zou men hieraan kunnen aanbrengen?

P. Cattoir: Er werden al verschillende pistes voor een rechtvaardigere financiering van Brussel ter sprake gebracht, zoals een verhoging van de middelen voor Beliris of de gedeeltelijke financiering van de MIVB door de federale overheid.

Meer ingrijpend stellen sommigen voor om een deel van de PB toe te wijzen op basis van de bron van inkomsten van de werknemers, dan wel op basis van de woonplaats, of een meer dan reële weging van de Brusselse bevolking in de berekening van het aan het Gewest toegewezen aandeel van de PB, zoals dit in bepaalde Stadsgewesten in Duitsland het geval is. Ik voeg hieraan een nieuw voorstel toe, met name de invoering op het federaal niveau van een echte gedeelde belasting. Een bepaald percentage van de PB (ongeveer 45 %) zou dan rechtstreeks aan de Gewesten worden toegewezen. Men zou dit kunnen laten samenvallen met een herziening van de Nationale Solidariteitstussenkomst, die het Waals en het Brussels Gewest ten goede komt, om zo de pendelaars in aanmerking te nemen. Deze hervorming zou een herfinanciering van Brussel kunnen vereenvoudigen en terzelfder tijd een oplossing kunnen bieden voor heel wat andere problemen, die met de huidige financieringsregels samengaan⁽²⁾.

“... een nieuw voorstel: de invoering op het federaal niveau van een echte gedeelde belasting...”

Raad: In 1999 vestigde een studie⁽³⁾ van de « Facultés universitaires Saint-Louis » de aandacht op de meerkosten en de inkomstenderving die aan het statuut van grootstad, hoofdstad en stadsgewest van Brussel zijn verbonden. Deze werden geraamd op 490,5 miljoen € (uitgezonderd compensaties). Is dit cijfer nog steeds actueel?

P. Cattoir: Ja. Wij hebben dit cijfer bevestigd in een recente « Courrier hebdomadaire » van het CRISP⁽⁴⁾. De vragen naar een rechtvaardigere financiering zijn volkomen verdedigbaar, rekening houdend met de huidige organisatie van de Belgische instellingen.

Raad: In een van uw analyses hebt u « het duidelijk probleem van gevoeligheid van de ontvangsten voor de conjunctuurschommelingen: de volatiliteit van de fiscale ontvangsten » gesteld. Momenteel bedraagt het tekort van het Brussels Gewest 560 miljoen €⁽⁵⁾. Lijdt ons Gewest niet meer onder de crisis dan de andere Gewesten?

P. Cattoir: Ja, de eigen fiscale ontvangsten van het Brussels Gewest vormen een groter aandeel in de totale ontvangsten van het Gewest dan wat men in Vlaanderen en Wallonië kan vaststellen. Met andere woorden, het Brussels Gewest heeft een hogere graad van fiscale autonomie. Bovendien is als gevolg van de vastgoedboom het aandeel van de vastgoedgebonden ontvangsten de voorbije jaren sterk gegroeid. En dus is ingeval van een conjunctuurschommeling in deze sector, zoals dit momenteel het geval is, de negatieve invloed op de Brusselse fiscale ontvangsten bijzonder groot.

Raad: Rekening houdend met wat voorafgaat, wat moet men doen om zo goed mogelijk uit de sociaal-economische crisis te geraken?

P. Cattoir: Men kan verschillende bijkomende grote werkerterreinen overwegen.

Een eerste streeft naar meer samenwerkingsverbanden en naar een verbetering van de kwaliteit van de uitgaven op het niveau van het Gewest en op het

niveau van de verschillende machten die binnen het Gewest werkzaam zijn.

Een tweede groot werkerterrein is het zoeken naar financiële middelen op het federaal niveau. Maar rekening houdend met de verontrustende begrotingscrisis waarmee de federale macht zelf wordt geconfronteerd, is er ruimte voor enig pessimisme.

Een derde werkerterrein heeft betrekking op de evaluatie van de beleidsvoeringen, op de transparantie en – meer in het algemeen – op de « good governance ». Men zou ongetwijfeld de kwaliteit van een aantal overheidsprogramma's kunnen verbeteren door de doelstellingen ervan beter te definiëren en door een betere controle uit te oefenen op de resultaten die deze beleidsvoeringen moeten behalen. Dit zou ook een herbestemming van de middelen tussen de beleidsvoeringen vereenvoudigen, rekening houdend met de al dan niet behaalde resultaten.

Een ander groot werkerterrein is dat van de fiscaliteit: sommige belastingen die het Gewest int, zijn ondoeltreffend en onbillijk en vergroten bovendien de kwetsbaarheid van het Gewest voor conjunctuurschokken.

Er moet dus op lange termijn worden gewerkt, over verschillende legislaturen, om de belastingstructuur in Brussel te veranderen en te verbeteren, in het bijzonder in de vastgoedsector.

Anderzijds zou men de vraagstukken rond de samenwerking tussen het Brussels Gewest en de andere Gewesten in een streven naar wederzijdse winst verder kunnen bestuderen. Het is overduidelijk dat er op verschillende vlakken samenwerkingsverbanden tussen het Brussels, het Vlaams en het Waals Gewest mogelijk zijn (mobiliteit, tewerkstelling, ruimtelijke

“... meer samenwerkingsverbanden en naar een verbetering van de kwaliteit van de uitgaven op het niveau van het Gewest en op het niveau van de verschillende machten die binnen het Gewest werkzaam zijn...”

“... De vragen naar een rechtvaardigere financiering zijn volkomen verdedigbaar...”

om een gezamenlijk programma te ondersteunen. De financiële inzet kan immers groot zijn. Hiertoe moet vrij vlug actie worden ondernomen.

INTERVIEW AFGENOMEN DOOR
FATIMA BOUDJAOUI

(1) FOD Economie-ADSEI (EAK). In 2008 hebben 227 677 Vlaamse ingezetenen en 128 846 Waalse ingezetenen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gewerkt.
(2) Magali VERDONCK, Philippe CATTOIR en Koen ALGOED, Assessment of the Belgian Fiscal Equalization Mechanism and Proposals for Reform. In Handelingen van het 18de Congrès des économistes belges de langue française. « Quel Etat pour quelles performances économiques ? », CIFO, 26 november 2009, blz. 655-679.
(3) Jean-Paul LAMBERT, Henry TULKENS, Philippe CATTOIR, Michèle TAYMANS, Geraldine VAN der STICHELE, Magali VERDONCK, Modes alternatifs de financement de la Région de Bruxelles-Capitale, Synthésrapport voor de Brusselse Hoofdstedelijke Regering, CERB, mei 1999.
(4) Finances publiques à Bruxelles : analyse et enjeux, n°2007-2008, Philippe CATTOIR, Joost VAESSEN, Magali VERDONCK, Geraldine VAN der STICHELE, Pol ZIMMER, jaargang 2009.
(5) Le Soir, artikel « Région et communauté ont perdu 880 millions », 3 en 4 oktober 2009.

INTERVIEW MET **ROBERT DESCHAMPS**

27 Oktober 2009

Welke toekomst heeft het Belgisch federalisme ?

ROBERT

Deschamps is professor Economie aan de « Facultés Universitaires Notre-Dame de la Paix » in Namen.

Hij verricht met name onderzoek in de sectoren van de economie, het onderwijs, de financiën van de Gewesten en Gemeenschappen en het fiscaal federalisme aan het CERPE (« Centre de recherches en économie régionale et politique économique » aan de FUNDP)⁽¹⁾.

Bovendien is hij lid van de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven.

Raad: Tijdens uw uiteenzetting hebt u zich afgevraagd hoe de structuur van de Belgische Staat zal evolueren. Om deze vraag te beantwoorden, stelt u als econoom de economische groei en de werkgelegenheid als voornaamste doelstellingen. Daarom lijkt het federalisme u doeltreffender dan de splitsing van het land. Wat zijn volgens u de zwakke punten van het huidig federaal stelsel ?

R. Deschamps: Eerst en vooral moet men vaststellen dat we in België een vergevorderd federalisme hebben.

De Gewesten en Gemeenschappen hebben meer bevoegdheden inzake uitgaven dan de federale macht (als men de sociale zekerheid, die een solidariteit tussen personen is, buiten beschouwing laat). De Gewesten hebben een zeer grote fiscale autonomie: in Wallonië bedraagt het autonomievermogen ongeveer 45 % van de ontvangsten en in het Brussels Gewest 55 %.

Ons federalisme is een stelsel waarvan we de huidige werking zouden kunnen verbeteren.

Laat ons enkele zwakke punten ervan opsommen :

1. Maar al te vaak negeren de Gewesten elkaar of zetten ze elkaar vast in het kader van samenwerkingsakkoorden, waardoor ze hun eigen ontwikkeling in de weg staan. Ik geef het voorbeeld van het autowegenvignet, waar er bij gebrek aan een akkoord tussen de Gewesten niets gebeurt.
2. Het ontbreken van enige coördinatie tussen de Gewesten: wanneer de Gewesten elkaar negeren, kunnen ze de transversale problemen niet oplossen. Zo zijn er bijvoorbeeld in de tewerkstellingssector, in de Brusselse rand, in Halle en Vilvoorde heel wat ongeschoolde banen, waarvoor men niemand vindt; en terzelfder tijd zijn er in Brussel vele ongeschoolde jongeren die geen werk vinden. Men dient op samenwerking gerichte houdingen aan te moedigen, daar waar er een wisselwerking tussen de beslissingen van de actoren bestaat.
3. Tot slot krijgen de Gewesten te weinig verantwoordelijkheidsgevoel inzake het gebruik van de

begrotingsmiddelen die ze van de federale overheid ontvangen, in het bijzonder in het werkgelegenheidsbeleid. Zo nemen ze maar een zeer klein deel van toenemende kosten van de vergrijzing op zich.

Eerste voorbeeld: de dotatie van het Ministerie aan de drie Gewesten voor het werkgelegenheids- en arbeidsbeleid bedraagt in het totaal 485 miljoen € per jaar, ongeacht hoe de Gewesten hiervan gebruik maken. Dit geeft de Gewesten vanzelfsprekend geen enkel verantwoordelijkheidsgevoel.

Tweede voorbeeld: de pensioenen van de ambtenaren van de gefederaliseerde entiteiten worden betaald door de federale overheid, terwijl de hoogte van deze pensioenen afhankelijk is van de lonen die de Gewesten en Gemeenschappen hebben uitbetaald. Laatstgenoemden krijgen te weinig verantwoordelijkheidsgevoel tegenover deze kosten.

Tot slot hangt de dotatie van personenbelasting naar de Gewesten toe onvoldoende samen met de doeltreffendheid van elk Gewest.

Vanuit mijn oogpunt als econoom zijn dit de zwakke punten waaraan moet worden gewerkt.

Raad: Welke rol moeten de gefederaliseerde entiteiten in deze optiek vervullen? Denkt u dat er ook voor de sociale partners een rol is weggelegd?

R. Deschamps: Eerst zou men in verband met de gefederaliseerde entiteiten, over het geheel genomen en in elk Gewest, het huidige door zijn talloze onderlinge afhankelijkheden gekenmerkte federale stelsel doeltreffender kunnen maken vanuit het oogpunt van de duurzame groei en de werkgelegenheid, door veranderingen die de actoren van in hoofdzaak de Gewesten en Gemeenschappen een groter verantwoordelijkheidsgevoel geven, en door een betere coördinatie en een nauwere samenwerking.

Zo hebben we bijvoorbeeld talloze werknemersstromen tussen de drie Gewesten en vooral rondom Brussel. Ook op het vlak van de ondernemingen bestaan er heel wat onderlinge afhankelijkheden. 30 % van de ondernemingen met meer dan 100 werknemers beschikken in minstens twee Gewesten over productieterrinen.

In dit kader zouden we belang hebben bij de toepassing van wat men op het Europees niveau de open coördinatiemethode (OCM)⁽²⁾ noemt, waarbij men verantwoordelijkheid geeft, coördineert en evalueert. In België passen wij deze methode al twintig jaar toe in het kader van het begrotingsbeleid, en met succes. Men zou deze methode ook kunnen toepassen in de tewerkstellingssector, door de begroting te verhogen die het Ministerie van Tewerkstelling en Arbeid naar de Gewesten voor het

“ ... De Gewesten hebben een zeer grote fiscale autonomie

”

vooral de toegevoegde waarde van een federaal België in vergelijking met een België met afzonderlijke Gewesten (in de veronderstelling dat het land wordt gesplitst) de onderlinge afhankelijkheid op economisch vlak. Ik heb zopas de voorbeelden gegeven van de werknemersstromen en van de ondernemingen die zich in verschillende Gewesten bevinden.

werkgelegenheidsbeleid overdraagt, en door zich terzelfder tijd doelstellingen te stellen op het vlak van een actief werkgelegenheidsbeleid: informatieuitwisseling tussen de Gewesten, opleidingsbeleid voor werklozen, begeleiding, arbeidsbemiddeling, stimuli voor mobiliteit, opleidingen in andere talen, ... met achteraf een evaluatie van de verwezenlijkingen. Hier zou er voor de sociale partners een cruciale rol zijn weggelegd om doelstellingen voorop te stellen en om na te gaan of de Gewesten wel degelijk hebben gehandeld in de richting die ze zich hadden voorgenoemen. Het zou zeer raadzaam zijn om de

Wanneer er op vele vlakken een onderlinge afhankelijkheid bestaat, geven op samenwerking gerichte houdingen betere resultaten dan wanneer men elkaar negeert. Brussel (en meer uitgebreid Brabant) is de spil van deze onderlinge afhankelijkheden. Het Brussels Gewest heeft een centrale rol bij een samenwerking op het vlak van de gewestelijke economische beleidsvoeringen en de gewestelijke beleidsvoeringen inzake werkgelegenheid. Van zodra men een coördinatiebeleid wil invoeren, is er voor het Brussels Gewest een sleutelrol weggelegd.

“ ... Het zou relevant zijn om de gevolgen hiervan voor de begrotingen van de Gewesten (bijkomende kosten en ontvangsten) te verduidelijken ... ”

Hoge Raad voor de Werkgelegenheid een analyse te laten verrichten en om een evaluatie te vragen aan de Centrale Raad voor het Bedrijfsleven, waar zich de sociale partners bevinden die het gewoon zijn om de link met de arbeidsmarkt te leggen. De Centrale Raad voor het Bedrijfsleven zou er baat bij hebben om het advies van de Economische en Sociale Raden van de Gewesten te vragen. Om de beleidskeuzes inzake werkgelegenheid goed te evalueren, lijkt mij een evaluatie vanwege de sociale partners absoluut noodzakelijk. Voor al deze overlegorganen is een cruciale rol weggelegd.

Ten tweede heeft Brussel verantwoordelijkheden als hoofdstad van het land en als hoofdstad van Europa. Het zou relevant zijn om de gevolgen hiervan voor de begrotingen van de Gewesten (bijkomende kosten en ontvangsten) te verduidelijken. Dit is een specifiek aspect voor Brussel ten opzichte van de andere twee Gewesten.

INTERVIEW AFGENOMEN DOOR
FATIMA BOUDJAOUI

“ ... Om de beleidskeuzes inzake werkgelegenheid goed te evalueren, lijkt mij een evaluatie vanwege de sociale partners absoluut noodzakelijk ... ”

Raad: Is de situatie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest vergelijkbaar met deze van de andere twee Gewesten? Bestaan er Brusselse bijzonderheden?

R. Deschamps: Vanuit het oogpunt van de economische groei en de werkgelegenheid vormt eerst en

(1) « Fédéralisme ou scission du pays ; l'enjeu des finances publiques régionales », R. Deschamps in Cahiers de recherche du CERPE, nr. 20-2007/10.

(2) De open coördinatiemethode (OCM) werd ingevoerd in het kader van het werkgelegenheidsbeleid en van het proces van Luxemburg en werd vastgesteld als een instrument van de Lissabonstrategie (2000). De OCM verstrekt een kader voor samenwerking tussen de Lidstaten om de nationale beleidskeuzes naar elkaar te laten toegroeien om aldus bepaalde gemeenschappelijke doelstellingen te realiseren.

INTERVIEW MET DAVID D'HOOGHE

24 November 2009

Publiek-Private Samenwerking

DAVID D'Hooghe is professor aan de Katholieke Universiteit Leuven (K.U.Leuven) en advocaat aan de Brusselse balie (Stibbe). Hij is gespecialiseerd in grondwettelijk en administratief recht, en meer bepaald inzake de wetgeving op de overheidsopdrachten, de Privaat-Publieke Samenwerking (PPS) en overheidsgoederen, maar ook op het vlak van gezondheid, openbaar ambt en sociale huisvesting. David D'Hooghe heeft talrijke artikels gewijd aan deze materies, in het bijzonder aan overheidsopdrachten en vormen van PPS⁽¹⁾. David D'Hooghe heeft bovendien grote ervaring met de opstelling van wetten en besluiten.

Raad: *Is de Publiek-Private Samenwerking in de huidige economische context niet hét bevoorrecht instrument voor de verwezenlijking van grote investeringsprojecten van de overheid die wordt geconfronteerd met verhoogde noden inzake financiering?*

D. D'Hooghe: Alles hangt er natuurlijk van af hoe je de PPS definieert. Deze mag niet worden vereenzelvigd met « alternatieve » financiering, met name een financieringswijze zonder de begroting te bezwaren. Anderzijds sluit de PPS niet uit dat de financiering op een budgettair-neutrale wijze wordt gemonteerd.

In feite merken we dat budgettaire problemen vaak een belangrijke stimulus zijn om te kiezen voor een contractvorm die toelaat een infrastructuur buiten budget te realiseren (bijv. concessie ; Design Build Finance Maintain). Maar het budgettair motief doet onrecht aan de vele opportuniteiten die de PPS kan bieden. De formule van een DBFM bijvoorbeeld, is niet zo zeer interessant omwille van de mogelijks te realiseren budgettaire neutraliteit, maar omwille van het levenscyclus-denken dat er mee is verbonden.

Raad: *Is het niet aangewezen om een regulerend kader uit te werken voor de afsluiting van publiek-private samenwerkingsovereenkomsten? En leent zich dat tot een verschillende benadering door de verschillende gefedereerde entiteiten binnen de Belgische Staat?*

D. D'Hooghe: Vooreerst is het van belang te onderstrepen dat de PPS geen nieuwe rechtsfiguur betreft. PPS wordt gerealiseerd door middel van de bestaande contractuele modellen (aannemingsovereenkomst, zakelijk recht, verhuur, concessie, enz...). Er is dan ook geen behoefte aan de uitwerking van een nieuw soort contract.

“ ... PPS kan op twee manieren worden gerealiseerd: ofwel een louter contractuele samenwerking, ofwel een zogenaamde participatieve samenwerking... ”

Wel is het van belang dat de diverse overheden nagaan in welke mate de regels die de werking van de overheid betreffen hinderpalen voor PPS bevatten. Ik denk bijvoorbeeld aan de mogelijkheid om een joint venture (gemengde onderneming) op te richten. Vaak ontbreekt hiertoe het nodige kader. Ook op het vlak van de toekenning van waarborgen en zekerheden, is een adequaat instrumentarium vereist. De principiële toepasselijkheid van de algemene aannemingsvoorwaarden op overheidsopdrachten vormt dan weer een belangrijke hinderpaal om « op maat » te kunnen contracteren.

Elke overheid zou ter zake een inventaris kunnen opmaken van de knelpunten in de eigen wetgeving. In Vlaanderen heeft die oefening aanleiding gegeven tot het decreet van 18 juli 2003 betreffende publiek-private samenwerking. Dit decreet beoogt precies een aantal hinderpalen voor de realisatie van PPS uit de weg te ruimen.

Raad: *Wanneer vergt een PPS de oprichting van een nieuwe rechtspersoon?*

D. D'Hooghe: PPS kan op twee manieren worden gerealiseerd. Ofwel gaat het om een louter contractuele samenwerking, op grond van de bestaande

contractuele modellen. Ofwel gaat het om een zogenaamde participatieve samenwerking, in welk geval de publieke en private actoren een nieuwe rechtspersoon oprichten (joint venture; special purpose vehicle). Bij grondontwikkeling is het bijvoorbeeld denkbaar dat private en publieke personen een inbreng doen van hun eigendom (of grondrechten) in een nieuwe rechtspersoon en dat de ontwikkeling vervolgens gebeurt vanuit die SPV. Geval per geval moet worden nagegaan of de oprichting van een nieuwe rechtspersoon afdoende voordelen biedt. Die kunnen te vinden zijn in een gemeenschappelijke, solidaire sturing van het project, de aansprakelijkheidsbeperking, de herkenbaarheid naar het publiek, de fiscale voordelen die er mee gepaard kunnen gaan, het opzetten van de financiering, enz...

Raad: *Hoe wordt een PPS het best in de markt geplaatst?*

D. D'Hooghe: Alles hangt ervan af of we te maken hebben met een overheidsopdracht. In wezen is elk contract, dat gericht is op de realisatie van werken, leveringen of diensten, een overheidsopdracht. Van zodra de overheidsopdrachtenreglementering van toepassing is, moet gebruik gemaakt worden van de in die wetgeving voorziene procedures. Hoewel het beroep op een onderhandelingsprocedure (met bekendmaking) de uitzondering is, zal voor het op de markt plaatsen van een PPS-project doorgaans toch een onderhandelingsprocedure (met bekendmaking) vereist zijn. Het is dan immers niet mogelijk, noch wenselijk om een gedetailleerd bestek uit te schrijven waaromtrent nadien niet meer mag worden onderhandeld. De complexiteit en specificiteit van een PPS-project vergt integendeel dat de inschrijvers voldoende ruimte wordt gelaten om het eisenprogramma te concretiseren én dat de overheid vervolgens optimalisaties kan onderhandelen. Maar ook als de overheidsopdrachtenreglementering niet van toepassing is, is een transparante marktbevraging in beginsel verplicht. Concreet betekent dit dat een « passende bekendmaking » moet gebeuren, bijvoorbeeld via de gespecialiseerde pers.

In de praktijk wordt ook in dergelijke gevallen vaak gebruik gemaakt van de instrumenten om overheidsopdrachten bekend te maken.

Raad: *Wat zijn de sterke en de zwakke punten van het PPS-systeem?*

D. D'Hooghe: Het interessante aan PPS is dat je « op maat » kan werken, opdat de nagestreefde doelstellingen maximaal kunnen worden gerealiseerd. Daartegenover staat dat PPS in de meeste gevallen een belangrijke investering vergt op het gebied van knowhow (technisch – financieel – juridisch). Het is dan ook aangewezen de projecten die door PPS worden gerealiseerd zorgvuldig te kiezen. En er de tijd voor te nemen, want overhaast handelen is ook vaak een « killer ». Verder is het van belang het maatschappelijk draagvlak goed te verzorgen. Een prachtig PPS-project waarvoor geen of onvoldoende maatschappelijk draagvlak bestaat zal slechts zeer moeizaam worden gerealiseerd.

“ ... Het beroep op de (vrijwillige) medewerking van de private sector is echter niet nieuw... ”

Raad: *In welke mate leidt de ontplooiing van de publiek-private samenwerking tot het ter discussie stellen en zelfs tot een transformatie van het Belgisch publiek recht?*

D. D'Hooghe: Het is nog wat vroeg om hierover een uitspraak te doen. In elk geval kadert PPS in een ruimere tendens tot contractualisering van het publiek recht. Meer en meer botsen overheden tegen de grenzen van wat via het klassieke eenzijdig optreden kan worden bereikt. Het beroep op de (vrijwillige) medewerking van de private sector is echter niet nieuw. Zo werd de formule van de concessie van de openbare dienst in de 19de eeuw al veelvuldig gebruikt.

INTERVIEW AFGENOMEN
DOOR FATIMA BOUDJAOUI

“ ... Elke overheid zou ter zake een inventaris kunnen opmaken van de knelpunten in de eigen wetgeving... ”

Indien u belangstelling toont voor de volgende Debatten van de Raad, gelieve ons dan deze antwoordstrook (zie ommezijde) volledig ingevuld terug te sturen.

U zal dan in onze gegevensbank opgenomen worden en regelmatig over de Debatten op de hoogte gehouden worden.

(1) « L'organisation des partenariats public-privé (PPP): L'expérience de la Flandre », David D'Hooghe, in Les partenariats public-privé (PPP) : un défi pour le droit des services publics, sous la direction de B. Lombaert, année 2005.

Het « Huis van het Overleg »

De Economische en Sociale Raad werkt reeds vanaf het begin van 2008 aan het project van een «Huis van het Overleg» dat moet zorgen voor een centralisatie van een reeks overlegorganen die actief zijn in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, en waarvan de Raad de hoeksteen vormt.

Het idee ontstond na de vaststelling dat dezelfde mandaathouders vaak zetelen in verschillende overlegorganen.

Naar aanleiding van zijn verhuis in mei 2009 koos de Economische en Sociale Raad voor een gebouw – het Vesaliusgebouw – dat zo'n centralisatie mogelijk zou maken, met name dankzij een centrale ligging en de beschikbaarheid van talrijke vergaderzalen.

Inmiddels hebben de Raad voor het Leefmilieu, de gewestelijke Commissie voor Mobiliteit en de Raad van gebruikers van elektriciteit en gas de Economische en Sociale Raad vervoegd. Ook zij houden nu hun plenaire zittingen en/of werkgroepen in het Huis van het Overleg.

Hierdoor zijn zeer snel nauwere banden ontstaan tussen de verschillende raden en commissies die zetelen in het Huis van het Overleg. Dit heeft geleid tot het houden van gemeenschappelijke vergaderingen waarbij een minister of zijn afgevaardigde zich kon beperken tot een enkele presentatie gevolgd door een vragen-en-antwoordsessie voor teksten waarvoor het advies van verschillende Raden is gevraagd.

Deze synergieën werpen vruchten af en worden door alle betrokken partijen gewaardeerd. Zij leveren niet enkel een tijdswinst op maar maken een snellere uitwisseling van informatie mogelijk en een betere kennis van zaken door alle adviserende instanties.

De Economische en Sociale Raad heeft contacten gelegd met nog andere adviesinstanties die belangstelling tonen voor dit unieke trefpunt, en hoopt hen binnenkort te mogen verwelkomen.

Omzetting van de « Dienstenrichtlijn » naar het Brussels recht

De Richtlijn 2006/123/EG, ook « Dienstenrichtlijn » genaamd, stelt voor om een interne dienstenmarkt op te richten binnen de Europese Unie. Deze Richtlijn, die moest worden omgezet naar het intern recht voor 28 december 2009, zal gevolgen hebben voor de verschillende sociaaleconomische sectoren van het Gewest en draagt de bijzondere belangstelling weg van de sociale gesprekspartners.

Op 12 november 2009 werd een eerste vergadering gehouden van de werkgroep « Dienstenrichtlijn » van de Raad. Tijdens deze bijeenkomst hebben twee vertegenwoordigers van de CESRW hun werkmethode voorgesteld voor de omzetting van de Richtlijn naar het Waals recht. Dit komt tegemoet aan de wil van de sociale gesprekspartners om de Richtlijn om te zetten in samenhang met de beide andere Gewesten.

Op 17 december 2009 werd een tweede vergadering van de werkgroep georganiseerd waarop Nathalie Jouant, juriste van de cel « Dienstenrichtlijn » van het Ministerie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest (MBHG), was uitgenodigd. Tijdens deze vergadering hebben de leden de gelegenheid gehad om de « screening » van de Brusselse wetgeving, die binnen het toepassingsveld van de Richtlijn valt, aan een onderzoek te onderwerpen. Immers, de screening was enkele dagen tevoren goedgekeurd door de Regering. Er is sprake van 105 Brusselse wettelijke en reglementaire bepalingen waarvan er een hele reeks zullen moeten worden gewijzigd. Dit is met name het geval voor de ordonnantie met betrekking tot het « gemengd beheer » van de arbeidsmarkt, reglementeringen betreffende de sectoren van de reisagentschappen en de diensten voor de verhuur van voertuigen met chauffeur, of nog, diverse wetgevingen met betrekking tot het leefmilieu.

Een derde vergadering, waaraan Nathalie Jouant en Frank Pirard (afdeling « gemengd beheer » van het MBHG) eveneens hebben deelgenomen, heeft de leden van de werkgroep in staat gesteld om het « horizontale » voorontwerp van ordonnantie tot omzetting van de algemene beginselen van de richtlijn officieus te onderzoeken.

Dankzij deze nuttige voorbereiding vooraf, staan de sociale gesprekspartners vandaag reeds op het punt om een advies te verstrekken over de ontwerpen van ordonnantie en omzettingsbesluit die in de loop van 2010 officieel bij hen aanhangig zullen worden gemaakt.

De « Conseil économique et social de la Communauté française »

De « Conseil économique et social de la Communauté française (CESCF) » werd opgericht in 2009⁽¹⁾. Bij zijn installatie op 27 mei werden Pierre Thonon aangesteld tot Voorzitter, en Myriam Gérard en Thierry Bodson et Yvan Hayez tot Vice-voorzitters.

Deze Raad verricht studies en brengt adviezen en aanbevelingen uit over materies die ressorteren onder de bevoegdheden van de Franse Gemeenschap en die van belang zijn voor het economisch en sociaal leven.

Hij is samengesteld uit 12 leden van de CESRW en 6 van de ESRBHG.

Sedert zijn oprichting heeft hij twee adviezen uitgebracht: het eerste met betrekking tot het « Plan Marshall 2.Vert » en het tweede over het « Plan de simplification administrative et d'e-Gouvernement 2010-2014 de la Communauté française ».

(1) Decreet van 24 oktober 2008 tot oprichting van de Sociaal-economische Raad van de Franse Gemeenschap en Besluit van de Franse Gemeenschapsregering van 13 maart 2009 houdende uitvoering van het Decreet van 24 oktober 2008 tot oprichting van de Sociaal-economische Raad van de Franse Gemeenschap.

Brussels plan tot beperking van de administratieve lasten : wat met de administratieve vereenvoudiging ?

In oktober 2009 heeft Bruno De Lille, Staatssecretaris voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest en bevoegd inzake administratieve vereenvoudiging, aan de Regering het Brussels plan tot beperking van de administratieve lasten voorgesteld. Dit plan komt tegemoet aan de vraag van de Europese Raad om tussen 2007 en 2012 de administratieve lasten, die voortvloeien uit de wetgeving van de Europese Unie, met 25 % te beperken. Deze communautaire doelstelling werd eveneens weerhouden door de federale Regering, de Gemeenschappen en de Gewesten.

In dit plan voor Brussel werd voorrang verleend aan drie assen : de bepaling van een doelstelling voor een vermindering met 25 % van de gewestelijke administratieve lasten tegen 2012, de versterking van de stuur- en overlegstructuren inzake administratieve vereenvoudiging en een lijst van elf werven die moeten worden verwezenlijkt.

Eind januari is een werkgroep van de Raad samengekomen om dit plan voor te stellen aan de sociale gesprekspartners teneinde hen te betrekken bij toekomstige werven inzake administratieve vereenvoudiging.

U vindt hierover meer informatie op het volgend adres :

www.geengedoe.be

« Indicatoren, doelstellingen en visies inzake duurzame ontwikkeling » : een studie van het Planbureau

Het Planbureau heeft in oktober 2009 een verslag voorgesteld over duurzame ontwikkeling, en met name over de indicatoren die toelaten om de ontwikkeling van de maatschappij aan een analyse te onderwerpen.

Dit verslag bevat een tabel met 88 indicatoren waarmee de tendensen voor de verwezenlijking van strategische doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling worden geëvalueerd.

Het draagt bij tot het debat over de meetinstrumenten voor de gerealiseerde vooruitgang en formuleert aanbevelingen voor de beslissingsverantwoordelijken.

U vindt hierover meer informatie op het volgend adres :

www.plan.be/press/press_det.php?lang=nl&TM=30&IS=67&KeyPub=856

ANTWOORDSTROOK

Went u op de hoogte te worden gehouden van de activiteiten van de Economische en Sociale Raad voor het Brussels Hoofdstedelijk Gewest ?

ESRBHG - Mevrouw Boudjaoui
Bischoffsheimlaan 26
1000 Brussel

02/205 68 68

02/502 39 54

cesr@esr.irisnet.be

Dhr. Mevr.

NAAM .....VOORNAAM.....

FUNCTIE.....

ADRES.....

POSTCODE .....PLAATS.....

TEL .....FAX .....GSM.....

E-MAIL.....

OPMERKINGEN: .....

